

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 1.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.1.25>

УДК 658.14

I. В. Замула,

д. е. н., професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, Державний університет «Житомирська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6075-095X>

О. М. Колесник,

здобувач вищої освіти першого рівня,

Державний університет «Житомирська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8444-9676>

К. Ю. Савчук,

здобувач вищої освіти першого рівня,

Державний університет «Житомирська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3428-9123>

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

I. Zamula,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Information Systems in Management and Accounting, State University "Zhytomyr Polytechnic"

O. Kolesnyk,

First-level higher education student, Zhytomyr Polytechnic State University

K. Savchuk,

First-level higher education student, Zhytomyr Polytechnic State University

FEATURES OF ECOTOURISM ENTERPRISES AND THEIR IMPACT ON THE CONSTRUCTION OF ACCOUNTING

Екологічний туризм сьогодні стає дуже популярним серед людей, які піклуються про навколишнє середовище та переймаються проблемами екології. Тому дослідження особливостей діяльності екотуристичних підприємств та вплив цих особливостей на бухгалтерський облік є доволі актуальним і корисним для галузі загалом.

Бухгалтерський облік, його побудова та організація відіграє важливу роль для екологоорієнтованого управління підприємством екотуристичної галузі. При правильному веденні бухгалтерського обліку, що забезпечить необхідною інформацією управлінський персонал, за умови врахування всіх особливостей сфери екотуризму ефективність діяльності таких підприємств значно підвищиться та буде цілеспрямована наближатися до виконання 17 задекларованих цілей сталого розвитку.

Задля забезпечення досягнення цілей сталого розвитку запропоновано в бухгалтерському обліку екотуристичних підприємств виокремити витрати на заходи, які мінімізують негативний вплив на довкілля (наприклад, управління відходами, ресурсами, енергією тощо). Такі пропозиції покладено в основу удосконалення методики бухгалтерського обліку у екотуристичних підприємствах.

Ecological tourism is becoming very popular today among people who care about the environment and are concerned about environmental problems. Therefore, the study of the features of the activities of ecotourism enterprises and the impact of these features on accounting is quite relevant and useful for the industry as a whole.

Accounting, its construction and organization play an important role in environmentally friendly management of an enterprise in the ecotourism industry. With proper accounting, which will provide management personnel with the necessary information, and taking into account all the features of the ecotourism sector, the efficiency of such enterprises will increase significantly and will be purposefully approaching the implementation of the 17 declared sustainable development goals.

In order to ensure the achievement of sustainable development goals, it is proposed to allocate costs for measures that minimize the negative impact on the environment (for example, waste management, resources, energy, etc.) in the accounting of ecotourism enterprises. Such proposals are the basis for improving the accounting methodology in ecotourism enterprises.

Conclusions and prospects for further research. Ecotourism in Ukraine has great potential for development, and ecotourism enterprises are becoming increasingly popular among the population. The main feature of this area is the focus on conscious and rational use of natural resources and preservation of natural heritage. In order to minimize the negative impact on the environment when providing tourist services, it is worth taking environmental measures, such as effective management of waste, resources, and energy. In addition, in the field of accounting, it is worth foreseeing the costs of these measures and introducing the identification of environmental costs as a separate category. This will help to carry out accounting and analysis at an ecotourism enterprise taking into account the environmental aspect of its activities. However, since the accounting of the environmental activities of ecotourism enterprises is currently not formed in terms of both organization and methodology, this is a prospect for further research.

Ключові слова: *екотуризм, екотуристичні підприємства, туристичний продукт, екологічні витрати, сталий розвиток.*

Keywords: *ecotourism, ecotourism enterprises, tourism product, environmental costs, sustainable development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток екологічного туризму в Україні є надзвичайно важливим для вирішення багатьох нагальних проблем, з якими стикаються регіони країни. Екотуризм може сприяти покращенню соціально-економічної ситуації, збереженню довкілля та підвищенню якості життя населення. Однак, останні роки стали випробуванням для цієї галузі.

Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні призвели до значного скорочення туристичних потоків та зниження привабливості країни як для іноземців, так і для українських туристів. Це, в свою чергу, негативно вплинуло на економіку загалом. Проте розвиток екотуристичної галузі має бути пріоритетним напрямом, адже має багато переваг економічного, соціального та екологічного характеру [3].

Україна має одні з найменших сум надходжень від міжнародного туризму у порівнянні з країнами-членами ЄС (рис. 1), хоча має значний потенціал для розвитку саме екологічного туризму.

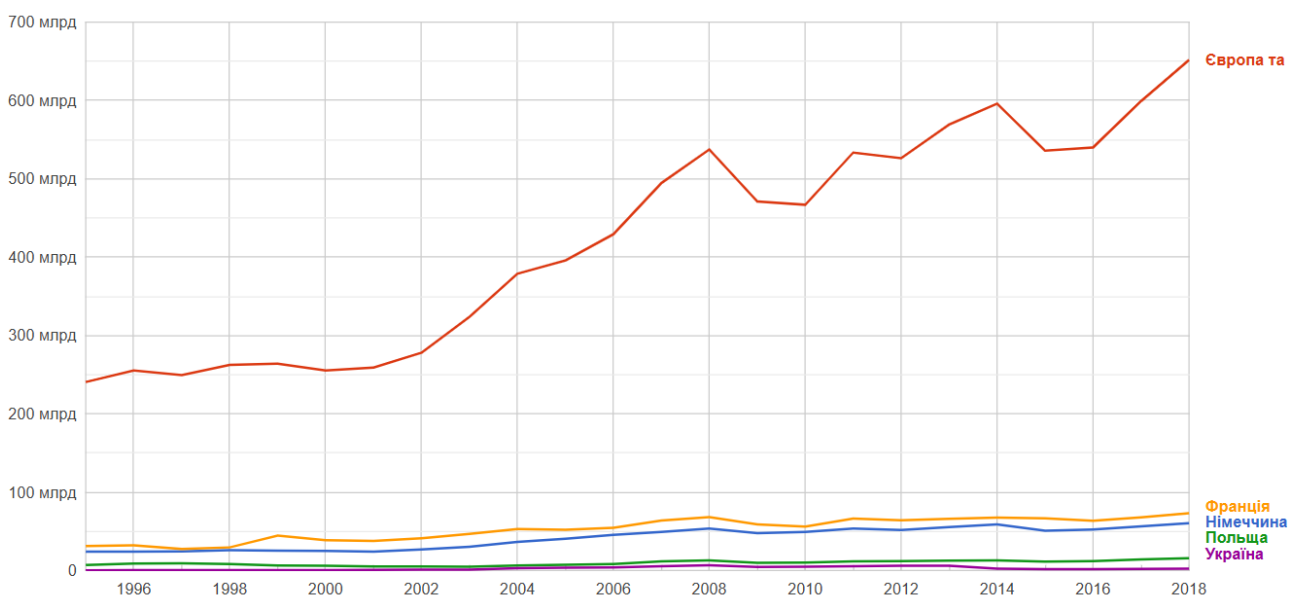

Рис. 1. Надходження від міжнародного туризму, дол. США

Джерело: побудовано на основі [13]

З 1995 року Європа має стабільно зростаючу динаміку надходжень від міжнародного туризму, що є однією з доходних статей бюджету країн.

Розвиток екотуризму в Україні має велике значення через його позитивний вплив на різні сфери життя країни. Україна має багаті природні ресурси, екотуризм сприятиме захисту природних екосистем від неконтрольованого впливу людини; відновленню унікальних природних ландшафтів та біорізноманіття; популяризації екологічно свідомого ставлення до природи.

Екотуризм може стати рушієм економічного зростання в сільських та віддалених регіонах через створення нових робочих місць для місцевого населення (у сфері послуг, транспорту, готельного бізнесу); підтримку малих фермерських господарств, які можуть постачати екопродукти для туристів; збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Розвиток екотуризму підтримує місцеві громади, зберігаючи традиції, культуру та автентичність. Підвищення рівня зайнятості та доходів у громадах сприяє їхньому сталому розвитку.

Україна може залучити іноземних туристів, які цікавляться екологічними маршрутами та незмінною людиною природою. Популяризація екотуризму сприяє формуванню позитивного іміджу України у світовій спільноті. Розвиток екотуризму дозволить Україні одночасно захистити природну спадщину, підвищити рівень життя громад та посилити її економічний потенціал. Крім того, екотуризм допомагає поширювати знання про важливість охорони природи, змінює споживацьке ставлення до навколишнього середовища.

Особливості діяльності екотуристичних підприємств значно впливають на організацію та побудову їх бухгалтерського обліку, вони формують специфічні вимоги до організації бухгалтерського обліку, які враховують екологічну складову, мультифункціональність діяльності та сезонність. Що зумовлює потребу у їх науковому дослідженні та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кількість публікацій у сфері бухгалтерського обліку та аналізу екотуризму стрімко зростає, починаючи з 2020 р. і у 2024 р. склала 645 статей (рис. 2), що пов'язано з актуалізацією вказаного питання у світі для досягнення цілей сталого розвитку.

Визначення екотуризму та сутність цього поняття у своїх дослідженнях висвітлювали О.В. Терлецька та Т.В. Періг [1]. Організацію обліку у туристичного оператора дослідили П. Куцик, Л. Медвідь, Т. Герасименко, Н. Міценко [9], С.М. Голубка [12]. Питання розвитку екотуризму, його потенціал та соціально-економічних впливів порушували в своїх публікаціях Н.І. Патика, Д.В. Гловацький, В.А. Василенко [3] та К.С. Нікітенко [11].

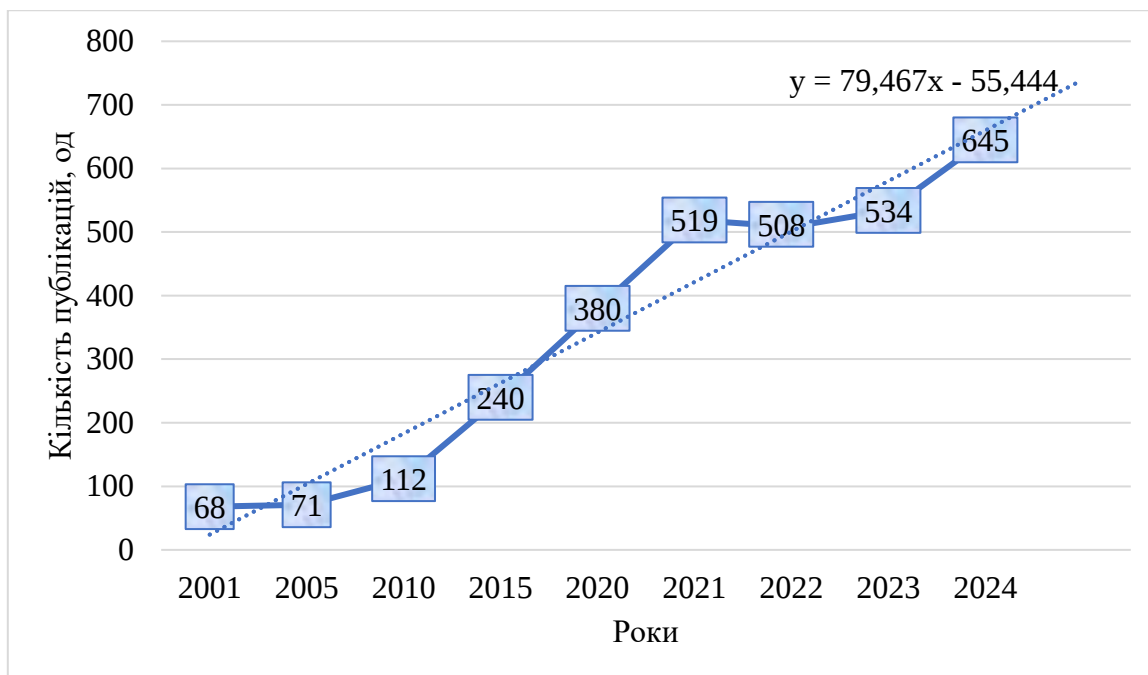

Рис. 2. Динаміка публікацій за словосполученням «ecotourism accounting analysis» у наукометричній базі Scopus

Джерело: розроблено на основі [14]

Дослідження щодо відображення екологічного аспекту діяльності туристичних підприємств в бухгалтерському обліку відображали у своїх працях і зарубіжні науковці, а саме: М. Новович Буріч, А. Якшич Стоянович, А. Лялевич Філіпович, Л. Касцелан [10].

Проте додаткового дослідження потребує саме вплив особливостей діяльності екотуристичних підприємств на бухгалтерський облік та аналіз у таких підприємствах.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей діяльності екотуристичних підприємств та оцінюванні їх впливу на бухгалтерський облік та аналіз у таких підприємствах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Поняття екотуризму відносно нове у туристичній галузі, проте його дослідження відбуваються як в теорії, так і у практиці. Розповсюдженим підходом є такий, що екологічним туризмом називається будь-який вид туризму, який здійснюється за умови перебування людей у природному середовищі, при цьому користуючись

рекреаційними та пізнавальними можливостями. Але обов'язково з можливістю їх збереження та відновлення [1].

Міжнародна організація екотуризму (TIES) у 1990 р. визначила екотуризм як “відповідальні подорожі до природних територій, що зберігають довкілля, підтримують добробут місцевого населення” [2]. Отже, екотуризм можна визначити як вид активного відпочинку, який передбачає відповідальне ставлення до природи, її ресурсів і мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище.

Різновидів екотуризму є доволі багато, та задля їх класифікації за інтересами туристів О.В. Терлецька і Т.В. Періг [1] пропонують виділяти чотири основних види:

- науковий – включає дослідні експедиції, польові практики та натуралістичні дослідження; зазвичай базуючись на природних заповідниках та інших охоронних територіях туристи-дослідники мають змогу не лише спостерігати за природою, а й безпосередньо її вивчати;

- природо-краєзнавчі тури – зосереджені на пізнанні місцевої культури та природних особливостей певного регіону; це можуть бути тематичні або навчальні екскурсії;

- пригодницький туризм – передбачає активні види відпочинку, до прикладу альпінізм, гірський, лижний та пішохідний туризм, тощо;

- подорожі до охоронних територій та природних резерватів – знайомлять прихильників екотуризму із особливими природними явищами та об'єктами.

Природно-заповідний фонд України на початок 2021 р. складався з розгалуженої мережі з 8633 територій та об'єктів, що охоплювали різноманітні природні комплекси. Крім 5 біосферних та 19 природних заповідників, до фонду входили 53 національних парки, численні заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, зоопарки та інші об'єкти, загальною площею 4,1 млн га. [15].

Внаслідок російської агресії значна частина української природи опинилася під загрозою. Понад 44 % загальної площі заповідників та національних парків України, розташовані на тимчасово окупованих територіях

або в зонах активних бойових дій. За попередніми даними, станом на 2024 рік понад 800 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1,24 млн га зазнали руйнувань [16].

Стрімкий розвиток екотуризму у післявоєнний період позитивно впливатиме на економічне становище країни, адже він охоплює як соціальну, так і економічну сферу життя. Звісно, варто зазначити, що екотуризм при правильній реалізації значно покращує і екологічний стан навколишнього середовища (рис. 3).

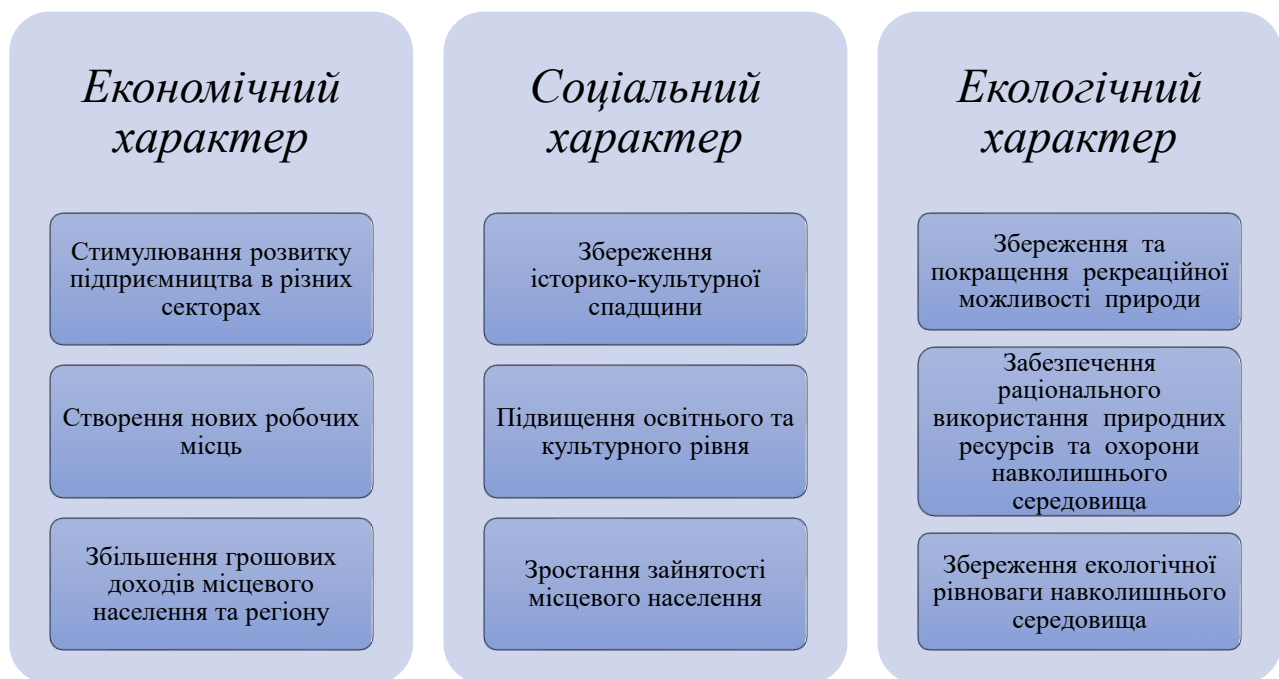

Рис. 3. Переваги розвитку екотуризму в Україні

Джерело: розроблено на основі [3]

Попри численні переваги, екотуризм також має свої недоліки, зокрема негативний вплив на:

1. рослинність (велика кількість туристів може призводити до витоптування та ущільнення ґрунту, що в результаті загрожує знищенням рослинного покриву);
2. тваринний світ (інтенсивний туристичний потік у лісових зонах, які постійно відвідують люди, сприяє зникненню грибів і ягід, а також погіршує умови існування для різних видів тварин).

Отже, зважаючи на ці всі фактори, екотуристичні підприємства мають з особливою уважністю підходити до створення свого туристичного продукту і враховувати всі наявні переваги та недоліки такого роду діяльності.

Важливо розуміти, що саме являє собою туристичний продукт як такий, адже саме це є результатом основної операційної діяльності екотуристичних підприємств. Доцільно зазначити, що саме реалізація туристичного продукту є метою створення таких підприємств.

Туристичний продукт є центральним поняттям у сфері туризму. Це не просто сукупність послуг, а складна система, яка задовольняє різноманітні потреби туристів. Він представляє собою результат діяльності туроператорів, спрямованої на створення та реалізацію комплексу послуг, необхідних для відпочинку та рекреації. Отже, туристичний продукт – це розроблений туроператором комплекс туристичних послуг, що реалізуються або пропонуються для реалізації за певною ціною [4].

Зазвичай цей комплекс складається щонайменше з двох послуг: перевезення та розміщення. Інші туристичні послуги, такі як послуги з харчування, організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції також дуже поширені і цей перелік може розширюватись відповідно до масштабу підприємства та платіжної спроможності туристів.

Екотуристичний продукт є досить особливим, адже він є нематеріальним, тобто зазвичай його продати важче, аніж звичайну фізичну річ. Продавцю послуг в такому разі варто прикласти більше зусиль, аби його продуктом зацікавились. Із цього виникає інша особливість екотуристичних підприємств: послуга і її виробник завжди безпосередньо пов'язані між собою. На відміну від звичайних товарів, які можуть без проблем продаватись без участі виробника та мати попит на ринку, турпродукт завжди потребує уваги його розробника. Також доцільно зазначити, що туристична послуга виробляється і споживається одночасно, тобто існує нерозривність виробництва і споживання [1].

Підсумовуючи вищенаведене, туристичний продукт – це не окрема послуга, а комплекс послуг, які взаємопов’язані та доповнюють одна одну. До складу такого комплексу можуть входити: проживання в готелі, харчування, транспортні послуги, екскурсії, страхування та інші. Складові турпродукту наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Складові туристичного продукту

<i>Туристичний продукт</i>		
<i>Основні туристичні послуги</i>	<i>Додаткові туристичні послуги</i>	<i>Туристичні послуги з надання матеріальних благ</i>
Базові послуги, які є обов’язковими для будь-якого туристичного продукту (проживання, харчування, транспорт, тощо)	Послуги, які надаються за додаткову плату і можуть бути обрані туристом на свій розсуд (екскурсії, розваги, спортивні заняття тощо)	Послуги, які пов’язані з наданням матеріальних благ (продаж сувенірів, прокат спорядження тощо)

Джерело: розроблено на основі [9]

Створення турпродукту передбачає чотири етапи: проєктування, формування, просування, реалізація.

Проєктування туристичного продукту передбачає комплексну оцінку екотуристичного потенціалу природогосподарських та природоохоронних територій, дозволяє ідентифікувати оптимальні напрями розвитку екологічного туризму. На основі цього можуть бути визначені найбільш перспективні види екотуристичної діяльності, а також сформований відповідний перелік продуктів, послуг і товарів. До найбільш поширених з них належать: розвиток екологічних маршрутів; інтелектуально-освітні програми; організація спортивного та оздоровчого туризму; проведення спеціалізованих екотурів; екскурсійне обслуговування; організація культурно-масових заходів; збір природних ресурсів у контрольованих умовах; розвиток агротуризму; надання екотехнологічних послуг розміщення і транспортні послуги; виробництво сувенірної продукції [1]. Просування та реалізація туристичного продукту вимагають не меншої уваги, адже потребують застосування різноманітних класичних та інноваційних маркетингових заходів.

Отже, діяльність екотуристичних підприємств не є типовою і має ряд особливостей. Це в свою чергу впливає на бухгалтерський облік у таких

підприємствах і аналіз їх діяльності. Насамперед, варто визначити суб'єктів екотуристичної діяльності, адже організація та методика бухгалтерського обліку у таких суб'єктів буде відрізнятися (рис. 4).

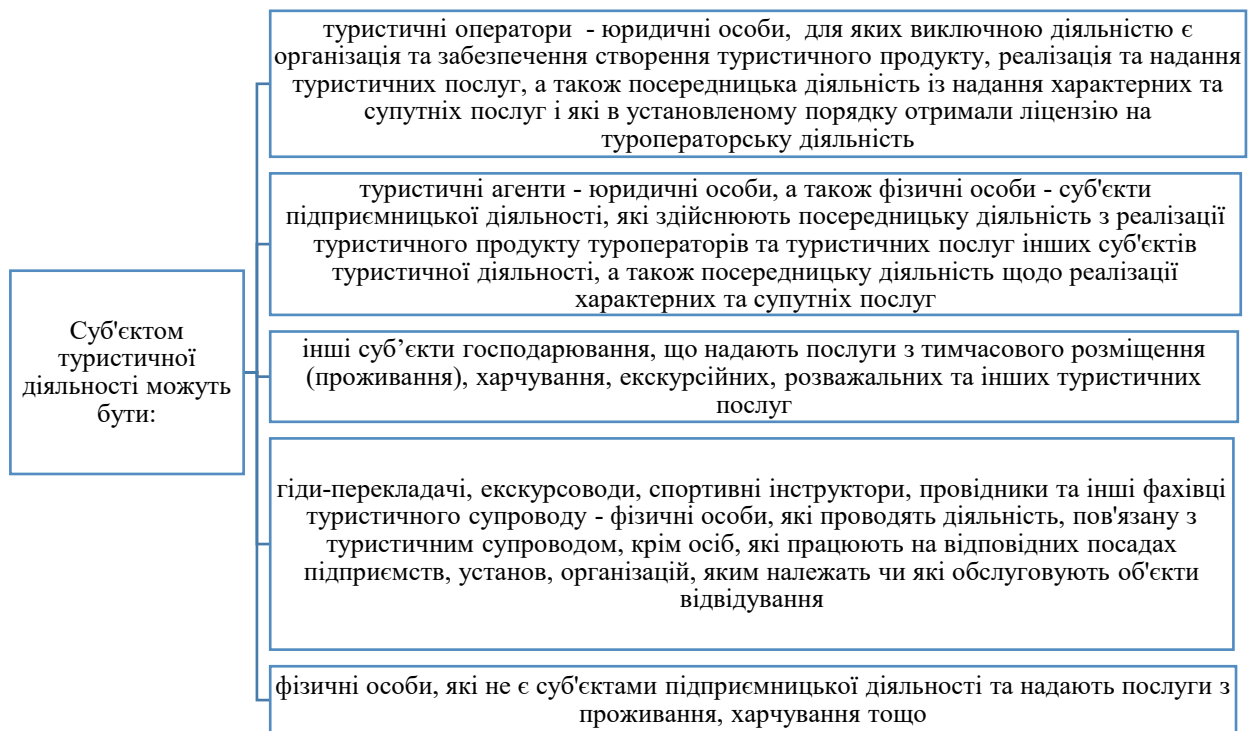

Рис. 4. Суб'єкти туристичної діяльності

Джерело: розроблено на основі [5]

Так як екотуристичні підприємства займаються безпосередньо створенням турпродукту, тож дослідження потребують особливості бухгалтерського обліку та аналізу саме у туристичного оператора.

Облік у туроператора ведеться згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6], керуючись також і іншими нормативними документами такі як П(С)БО 16 «Витрати» [7], П(С)БО 15 «Дохід» [8] та інші.

Специфіка бухгалтерського обліку в туристичній діяльності зумовлена взаємодією різних суб'єктів туристичного ринку. У процесі формування та реалізації туристичного продукту туроператор вступає у взаємини з такими контрагентами: туристами, турагентами та постачальниками. Цикл взаємодії, тобто операційний процес підприємства, можна умовно розділити на такі етапи:

- 1) бронювання туристичного продукту та здійснення оплати;
- 2) оформлення та передача документів, що підтверджують право на туристичне обслуговування;
- 3) безпосереднє споживання туристичного продукту клієнтом;
- 4) проведення кінцевих розрахунків та завершення взаємодії.

Важливим об'єктом бухгалтерського обліку у туроператорів є витрати. Вони формуються під впливом різноманітних факторів і включають у себе як прямі витрати на формування туристичного продукту (транспортні послуги, проживання, харчування, екскурсії), так і додаткові витрати, пов'язані з іншими супутніми послугами [12].

Для підприємств екотуристичної спрямованості характерними є специфічні групи витрат, пов'язані із забезпеченням екологічної стійкості діяльності, які спрямовані на збереження та раціональне використання природних ресурсів. Таким чином, можлива ситуація, що загальна сума витрат може бути дещо більша ніж у звичайних туристичних підприємств. Проте, незважаючи на потенційне збільшення витрат, такі операції є обґрунтованими з точки зору досягнення цілей сталого розвитку та можуть бути компенсовані зростанням попиту на екологічно орієнтовані туристичні продукти.

Прагнення до реалізації положень концепції сталого розвитку в туристичній галузі вимагає від екотуристичних підприємств здійснення значних вкладень в охорону довкілля. Виділення коштів на екологічні заходи, хоча й збільшує витрати, є необхідною умовою для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та сприяє досягненню балансу між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку. Вважаємо, що свідомі туристи будуть радше обирати послуги, які мінімально нашкодять навколишньому середовищу, аніж ті, що пропонують стандартний набір туристичних послуг без урахування екологічних чинників.

Підприємства, які працюють над розвитком екологічної свідомості, інтегруючи її в свою бізнес-політику, вважаються бізнес-структурами майбутнього. Виклики, з якими стикаються підприємства в сучасних умовах

ведення бізнесу, дедалі більше вимагають інтеграції цілей сталого розвитку у свою діяльність. Зокрема, у 1980-х роках, через виявлення численних екологічних катастроф, спричинених переважно прагненням до отримання прибутку як основної мети діяльності підприємства, значно зросла усвідомленість щодо негативних наслідків туризму на довкілля. Адже, надмірна орієнтація на прибуток часто викликає дисбаланс між екологічними цілями та економічними показниками.

Впровадження екологічно орієнтованих практик на екотуристичних підприємствах вимагає застосування надійних інструментів для оцінки впливу на довкілля, зокрема відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з впливом на навколишнє природне середовище.

Відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з екологічною діяльністю підприємства, підкреслює ефективність використання ресурсів у контексті сталого розвитку, орієнтованого на "чисті" технології та екологічно безпечні продукти. Вона спрямована на досягнення цілей сталого розвитку через соціально відповідальне ведення бізнесу.

На сьогодні через відсутність чіткого нормативного регулювання відображення в бухгалтерському обліку екологічної діяльності здебільшого базується на добровільних засадах з ініціативи самого підприємства. Оскільки ця тематика є відносно новою, відповідно і досліджень у цій сфері небагато, проте з кожним роком їх стає все більше, що свідчить про розвиток вказаної сфери [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Екотуризм в Україні має великий потенціал для розвитку, а екотуристичні підприємства набувають все більшої популярності серед населення. Основною особливістю цієї сфери є спрямованість на свідоме і раціональне використання природних ресурсів та збереження природної спадщини. Задля мінімізації негативного впливу на довкілля при наданні туристичних послуг варто вживати екологічні заходи, такі як ефективне управління відходами, ресурсами, енергією. Крім того, у сфері бухгалтерського обліку варто передбачити витрати на ці заходи, і впровадити

ідентифікацію екологічних витрат як окремої категорії. Це допоможе здійснювати облік та аналіз на екотуристичному підприємстві з врахуванням екологічного аспекту його діяльності. Проте, так як бухгалтерський облік екологічної діяльності екотуристичних підприємств на даний час не сформований в частині як організації, так і методики, це є перспективою для досліджень у подальшому.

Література

1. Терлецька О.В., Періг Т.В. Екотуризм: навчальний посібник. Львів : Львів. нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжиц., 2024. 77 с.
2. What Is Ecotourism - The International Ecotourism Society. *The International Ecotourism Society*. URL: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>.
3. Патика Н. І., Гловацький Д. В., Василенко В. А. Соціально-економічний вплив екотуризму на регіональний розвиток: висвітлення позитивних і негативних аспектів. *Академічні візії*. 2024. № 32/2024. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12564697>.
4. Туристичний продукт визначення: 147 прикладів | Law Insider. *Law Insider*. URL: <https://www.lawinsider.com/uk/dictionary/туристичний-продукт>.
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 № 318 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 29.11.1999 № 290 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

9. Куцик П., Медвідь Л., Герасименко Т., Міценко Н. Організація управлінського обліку в туроператорів. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2021. №3-4. С. 13-21. URL:<https://doi.org/10.35774/ibo2021.03-04.013>.

10. Novovic Buric M. end ets. Research of Attitudes toward Implementation of Green Accounting in Tourism Industry in Montenegro-Practices, and Challenges. *Sustainability*. 2022. Т. 14, № 3. С. 1725. URL: <https://doi.org/10.3390/su14031725>.

11. Нікітенко К. С. Розвиток екотуризму в Україні: потенціал та проблеми. *Таврійський науковий вісник. серія: економіка*. 2023. № 15. С. 259–263. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.32>.

12. Голубка С.М. Бухгалтерський облік: облік та реалізація туристичних послуг. *Науковий збірник «InterConf»*. 2022. № 132. С. 72–77. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/1614>.

13. World Development Indicators-Google. Public Data Explorer. URL: https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&ctype=l&met_y=adjusted_saving_current_us#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=st_int_rcpt_cd&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=world&idim=region:ECS&idim=country:UKR:POL:DEU:FRA&ifdim=world&hl=uk&dl=uk&ind=false.

14. Scopus Preview, “Publications by the phrase «ecotourism accounting analysis»”,

URL: <https://www.sciencedirect.com/search?q=ecotourism%20accounting%20analysis>.

15. Природно заповідний фонд України. Офіційна інформація. URL: <https://wownature.in.ua/oberihaymo/pryrodno-zapovidnyy-fond/>.

16. Природоохоронні території України в умовах російської агресії – Стожари. Стожари. URL: <https://svitua.org/2024/07/04/pryrodoohoronni-terytoriyi-ukrayiny-v-umovah-rosijskoyi-agresiyi/>

References

1. Terletska, O.V. and Perig, T.V. (2024), *Ekoturyzm* [Ecotourism], National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S.Z. Gzhyts, Lviv, Ukraine.
2. The International Ecotourism Society (2024), “What Is Ecotourism”, available at: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/> (Accessed 29 Oct 2024)
3. Patyka, N.I., Glowatsky, D.V. and Vasylenko, V.A. (2024), “Socio-economic impact of ecotourism on regional development: highlighting positive and negative aspects”, *Academic visions*, [Online], vol. 32. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12564697>
4. Law Insider (2024), “Tourism product definition: 147 examples”, available at: <https://www.lawinsider.com/uk/dictionary/туристичный-продукт> (Accessed 19 Oct 2024)
5. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), Law of Ukraine “On tourism”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>. (Accessed 19 Oct 2024)
6. Verkhovna Rada of Ukraine (1995), Law of Ukraine “On accounting and financial reporting in Ukraine”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (Accessed 21 Oct 2024)
7. Ministry of Finance of Ukraine (1999), “On approval of the National Accounting Regulation (Standard)”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>. (Accessed 27 Oct 2024)
8. Ministry of Finance of Ukraine (1999), “On approval of the National Regulation (Standard) of Accounting”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>. (Accessed 19 Oct 2024)
9. Kutsyk, P., Medvid, L., Gerasimenko, T. and Mitsenko, N. (2021), “Organization of management accounting in tour operators”, *Institute of Accounting, Control and Analysis in the Conditions of Globalization* [Online], vol. 3-4. pp. 13-21. <https://doi.org/10.35774/ibo2021.03-04.013>
10. Novovic, B. M. (2022), “Research of Attitudes toward Implementation of Green Accounting in Tourism Industry in Montenegro-Practices, and Challenges”, *Sustainability* [Online], Vol. 14, pp. 1725. <https://doi.org/10.3390/su14031725>

11. Nikitenko, K. S. (2023), “Development of ecotourism in Ukraine: potential and problems”, *Tavria Scientific Bulletin. series: economy* [Online], vol. 15. pp. 259–263. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.32>
12. Golubka, S.M. (2022), “Accounting: accounting and implementation of tourist services”, *Scientific collection «InterConf»*, vol. 132, pp. 72–77, available at: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/1614> (Accessed 29 Oct 2024).
13. Public Data Explorer (2024), “World Development Indicators-Google”, available at: https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&ctype=l&met_y=adjusted_saving_current_us#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=st_int_rcpt_cd&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=world&idim=region:ECS&idim=country:UKR:POL:DEU:FRA&ifdim=world&hl=uk&dl=uk&ind=false (Accessed 29 Oct 2024)
14. Scopus Preview (2024), “Publications by the phrase “ecotourism accounting analysis”, available at: <https://www.sciencedirect.com/search?qs=ecotourism%20accounting%20analysis> (Accessed 29 Oct 2024)
15. Nature Reserve Fund of Ukraine (2024), “Official information”, available at: <https://wownature.in.ua/oberihaymo/pryrodno-zapovidnyy-fond/> (Accessed 19 Oct 2024)
16. Stozhari (2024), “Nature Reserves of Ukraine in the Conditions of Russian Aggression – Stozhari”, available at: <https://svitua.org/2024/07/04/pryrodoohoronni-terytoriyi-ukrayiny-v-umovah-rosijskoyi-agresiyi/> (Accessed 19 Oct 2024)

Стаття надійшла до редакції 23.12.2024 р.